

3. Асоціація міст України надала пропозиції до Бюджетної декларації на 2022-2024 роки. URL: <https://auc.org.ua/novyna/asociaciya-mist-ukrayiny-nadala-propozyciyi-do-byudzhetnoyi-deklaraciyi-na-2022-2024-roky>

Свиш А.

*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент
кафедри цивільного права і процесу ЗУНУ
Труфанова Ю.В.*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ

Загалом наука цивільного права досліджує практику застосування цивільно-правових норм судами та іншими правозастосовними органами. Саме в ході практичного застосування виявляються недоліки і прогалини в цивільно-правовому регулюванні. Крім того, нерідко під впливом різних суб'єктивних факторів деякі правові норми на практиці застосовуються неправильно, в суперечності з їх справжнім змістом. Тому, варто знаходити перспективи розвитку цивільного права як науки.

Питанням пов'язаним із розвитком та дослідженнями цивільно-правової науки (цивілістики) приділяють увагу такі вчені: Е.А. Суханов, Є.Н. Абрамова, Н.Н. Аверченко, Ю.В. Байгушева, Є.О. Харитонов, Р.О. Стефанчук, В.І. Борисова, О.В. Дзера, А.С. Довгерт, Д.В. Боброва, Н.О. Саніахметова та інші.

Дослідити та проаналізувати основні сучасні тенденції розвитку цивільно-правової науки в Україні.

В юридичній літературі наука сучасного цивільного права визначається як система знань про закономірності цивільно-правового регулювання суспільних відносин, тлумачення цивільно-правових норм, результати аналізу й узагальнення практики застосування цивільних норм, суть термінології норм [7].

Цивільне право є складовою частиною права в цілому, одна з його галузей. Тому можна сказати, що цивільному праву властиві такі риси і характеристики, які властиві праву взагалі. У першу чергу треба відзначити, що цивільне право - це сукупність норм, тобто правил поведінки, встановлених або визнаних і підтримуваних державою. Цивільне право, як і право в цілому, впливає на суспільні відносини доведенням до їх учасників відповідних правових приписів, які забезпечені у своєму здійсненні державним примусом чи можливістю його застосування [4, с.6].

Як і будь-яка інша наука, наука цивільного права (цивілістика, доктрина цивільного права) займається вивченням закономірностей, які лежать в основі явищ, що утворюють її предмет. Без наукової основи

цивільно-правове регулювання представляло б собою безсистемний вплив на суспільні відносини, сформоване під впливом випадкових, суб'єктивних чинників і тому здатне привести до непередбачуваних наслідків.

Цивільне право як наука є галуззю теоретичних і практичних юридичних знань, на основі яких відбувається вивчення і розвиток цивільного права як галузі права і галузі законодавства, вдосконалення практики його застосування, а також забезпечуються юридична освіта й поширення цивільно-правової інформації [6, с. 26].

Як показують багаторічні спостереження, майже всі найбільш яскраві і глибокі роботи, що залишили слід в цивілістиці, були створені відносно молодими вченими.

З іншого боку, наука цивільного права розуміється як сукупність знань, що лежать в основі цивільного права як галузі права і системи цивільного законодавства. Як відомо, починаючи з XVII в. обсяг наукових знань подвоюється приблизно кожні 15-20 років. У суспільних науках, до числа яких належить і цивілістика, зростання обсягу наукових знань йде не настільки стрімко. Тут майже не буває революційних періодів, що характеризуються рішучою зміною принципів і методів правового регулювання. Право взагалі і громадянське зокрема характеризується відомим консерватизмом. Останній властивий і науці цивільного права, завжди прагне, наприклад, пристосувати старі юридичні конструкції під нові потреби і лише при неможливості цього пропонує нові правові рішення.

Проте до теперішнього часу наукою цивільного права накопичений великий багаж знань, який, на жаль, не завжди затребується законодавцем і практикою.

Як галузь цивільного права, так і його наука має свій предмет. Але якщо предметом цивільного права є певні суспільні відносини, то предметом науки є саме цивільне право як галузь права, цивільне законодавство, законодавчі акти, в яких мають місце норми цивільного права, інші його джерела, правозастосовна практика тощо [1].

З наведеного визначення випливає, що сучасна цивілістична наука - це наука про сучасне цивільне право, її предметом є: вітчизняні та зарубіжні інститути; норми цивільного права;

- практика їх застосування;
- історія розвитку цивільного права;
- суспільні відносини, які становлять предмет цивільно-правового регулювання;
- юридичні факти;
- судова, арбітражна та адміністративна практика застосування цивільно-правових норм [6, с. 26].

Загальна проблема юридичної науки полягає в розробці теоретичних моделей і механізму їх реалізації, що відповідають дійсності і здатні адекватно обслуговувати приватні та публічні права й інтереси їх носіїв.

Юридична наука не завжди встигає за вимогами практики, яка нерідко створює мало досліджені сучасною юридичною наукою юридичні конструкції.

Насамперед, розвиток цивільно-правових систем характеризується їх уніфікацією. Уніфікація йде шляхом зближення та гармонізації цивільно-правових систем різних держав внаслідок запозичення відповідних правових конструкцій та згладжування принципів відмінностей між закономірностями правового регулювання та охорони суспільних відносин. Причиною уніфікації цивільно-правових систем сучасності є необхідність спрощення порядку співпраці держав в економічній та інших сферах, з метою підвищення його ефективності та усунення певних неузгодженостей. Уніфікація цивільно-правових систем можлива шляхом укладення міжнародних договорів, прийняття модельних рекомендаційних законодавчих актів, використання міжнародних звичаїв тощо.

Особливо актуальною є проблема уніфікації внаслідок створення міждержавних союзів. Адже, переважна більшість економічно стабільних країн Європи перебувають на шляху інтеграції до Європейського Союзу, де одним із пріоритетних завдань є створення єдиного правового простору. І саме питання адаптації національного цивільного законодавства до стандартів ЄС є пріоритетним завданням як країн-учасниць ЄС, так і тих, які планують своє членство у цій організації.

Ось таке зближення зумовлює ще одну тенденцію до створення єдиного освітнянського простору, що задекларовано у рамках так званого Болонського процесу. Особливо це має позначитися на підготовці юристів. Адже запровадження єдиних підходів до кредитно-модульної освіти для гуманітарних дисциплін вважається проблемним. І тому на допомогу цьому повинна прийти переорієнтація навчального процесу, що має бути спрямована на вивчення зарубіжного цивільного законодавства. При цьому знання з традиційного для вищих юридичних навчальних закладів курсу "Міжнародного приватного права" вже є недостатніми. Адже внаслідок значного збільшення міжнародних економічних зв'язків постає нагальна потреба в спеціалістах, які мають глибокі спеціальні знання з цивільного та торгового права зарубіжних країн та останніх тенденцій його гармонізації. Це вивчення буде найбільш ефективно на підставі компаративістського методу, а отримана інформація може стати основою науки та навчальної дисципліни порівняльного цивільного права як частини міжгалузевої дисципліни порівняльного правознавства.

Ще однією з тенденцій розвитку цивільно-правових систем сучасності яку варто виділити є налагодження між державами міжнародної правової допомоги. Основними формами здійснення такої міжнародної правової допомоги є укладення міжнародних договорів про надання юридичної допомоги з цивільних, сімейних та інших справ, обмін

правовою інформацією, взаємодія законодавчих органів влади, міжнародні наукові та освітні правові програми тощо.

Аналізуючи місце українського цивільного права серед цивільно-правових систем сучасності та його роль і місце в світових процесах гармонізації, слід зазначити, що після розпаду СРСР перед Україною постала проблема створення власної національної правової системи. Адже правова система, що існувала на той час, вже не відповідала потребам сучасності та не могла ефективно врегульовувати нові, не відомі раніше суспільні відносини. Особливо гостро це виявлялось у сфері приватного цивільного права, де з виникненням нових економічних відносин потрібно було створити якісно інше правове поле, що було зумовлено необхідністю молодій незалежній державі інтегруватись у загальноєвропейський товарооборотний процес.

Говорячи про розвиток українського цивільного права варто зазначити, що є тенденції до його зближення з континентальною системою цивільного права, однак вони є відносно не стійкими, що зумовлено браком стабільного економічного розвитку та стихійністю правового регулювання суспільних відносин. Однак активна позиція України в питаннях входження до європейського економічного простору, її участь у товарообороті між державами СНД, визначення своїх позицій при створенні модельних нормативних актів та актів національного законодавства з урахуванням тенденцій європейського регулювання суспільних відносин дають підстави сподіватися на якнайближче визначення та затвердження українським цивільним правом свого належного місця серед цивільно-правових систем сучасності [3].

Отож, проаналізувавши весь матеріал можна дійти таких висновків:

Наука цивільного права являє собою певним чином систематизовану сукупність знань про цивільно-правовому регулюванні суспільних відносин: властивості і закономірності його функціонування та розвитку; способи досягнення його ефективності; засобах отримання нових знань, необхідних для подальшого вдосконалення цивільного права.

Цивільно-правова наука має багатовікову історію. Вона пройшла великий шлях, створивши і обґрунтувавши величезне число юридичних категорій і конструкцій, які були сприйняті законодавством і успішно застосовувалися в правопорядках різних держав. Багато з цих досягнень широко використовуються і в сучасному цивільному праві.

Серед основних тенденцій розвитку цивільно-правової науки виділяють: уніфікацію яка здійснюється шляхом зближення та гармонізації цивільно-правових систем різних держав внаслідок запозичення відповідних правових конструкцій та згладжування принципів відмінностей між закономірностями правового регулювання та охорони суспільних відносин; налагодження між державами міжнародної правової допомоги та створення єдиного освітянського простору, що задекларовано у рамках так званого Болонського процесу.

Список використаних джерел

1. Наука цивільного права. Поняття та предмет науки цивільного права. URL: https://pidru4niki.com/1580011957352/pravo/nauka_tsivilnogo_prava (дата звернення 11.11.2020).
2. Тенденції розвитку приватного (цивільного) права на сучасному етапі та їх вплив на українську приватноправову систему. URL: http://www.ebk.net.ua/Book/law/stefanchuk_tsivpu/part15/1502.htm (дата звернення 15.11.2020).
3. Тенденції розвитку української цивілістичної науки. URL: https://pidru4niki.com/1728092446572/pravo/tendentsiyi_rozvitku_ukrayinskoji_tsivilistichnoyi_nauki (дата звернення 15.11.2020).
4. Цивільне право. Конспект лекцій для студентів спеціальності 081 - «Право» денної та заочної форм навчання, Терещук Галина Андріївна. Луцьк: ЛНТУ, 2017. 267 с.
5. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
6. Цивільне право України: підручник в 2 т. Т. 1 кол. авторів; за ред. Г.Б. Яновицької, В.О. Кучера. Львів: «Новий Світ-2000», 2014. 444 с.
7. Цивільне право як наука. URL: http://yurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/literatura/chiv_pravo/018.php (дата звернення 10.11.2020).

Цап Г.

студентка юридичного факультету

Західноукраїнського національного університету

Науковий керівник: к.ю.н., доцент

кафедри цивільного права і процесу ЗУНУ

Труфанова Ю. В.

ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ ОРЕНДИ ЗЕМЛІ ШЛЯХОМ ЙОГО РОЗІРВАННЯ

Насамперед важливо зазначити, що припинення договору оренди землі – одне із актуальних питань не лише сьогодні. Серед нормативних актів, якими регулюється дане питання, можна виділити наступні: Цивільний кодекс України (далі-ЦКУ), Земельний кодекс України, Господарський кодекс України, Закон України «Про оренду землі», Закон України «Про плату за землю». Аналіз норм чинного законодавства, виявлення проблем нормативного застосування, дослідження важливих аспектів розірвання договору оренди землі, а саме шляхом його розірвання та наслідки розірвання договору – це основні завдання для досягнення поставленої мети у даній статті.

Вирішення проблем та дослідження багатьох аспектів припинення договору оренди землі, шляхом його розірвання, стає предметом